

Entrevista a DANIEL MARTÍNEZ

Cromosoma

Del dossier:
EL SECTOR DE L'ANIMACIÓ A CATALUNYA, 2000-2008

Ingrid Guardiola
Abril 2009

"La crisi en el món de l'animació no l'hem notada massa perquè som un sector que gairebé sempre hem estat una mica en crisi."

Daniel Martínez és director de producció de Cromosoma SA. Va començar la seva carrera l'any 1993 com a ajudant de producció a D'OCON FILMS, treballant a les sèries: *The Little Witches*, *Problem Child*, *Sylvian* i *Basket Fever*. Dos anys després va començar a coordinar el departament de producció de la mateixa empresa. *Pocket Dragons*, *Fix and Foxi*, *Enigma* i *The Herlufs* són algunes de les produccions en què ha treballat. L'any 1997 li van proposar treballar a la Xina per a l'empresa de renom internacional Animation Services LTDA (avui dia, Agogo animation). Com a *Overseas Supervisor*, Dani va ser l'enllaç entre la Xina i Europa coproduint la sèrie d'animació *Enigma II*. Un cop a Barcelona, l'any 1999 es va incorporar a una de les productores d'animació espanyoles més importants, Cromosoma SA, com a responsable de producció. A partir de la seva experiència adquirida en el món de l'animació, va produir *Les tres bessones*, *Pipsqueak*, *Miniman*, *Juanito Jones*, *Tom* i la pel·lícula *Les tres bessones i Gaudí*. Des de l'any 2005 fins al 2008, com a director de producció, va treballar a: una sèrie derivada (*Les tres bessones bebès*), la segona part de *Tom*, *Asha* i el pilot *Lila*. Des del 2009 és director d'estudi, encarregat del departament de producció, multimèdia, editorial, animació i temes audiovisuals del grup Cromosoma.

- ***Quines són les activitats principals de Cromosoma?***

Cromosoma té vint anys; va començar com a productora de televisió amb programes com *La Caixa Sàvia*. Cromosoma com a tal va néixer el 1989, va continuar fent producció per a televisió i el 1992 va fer el pilot de *Les tres bessones*. El 1994 se'n va començar a emetre la primera temporada. Des de llavors fins al 2004, es va dedicar exclusivament a l'animació. Actualment, dins del grup Cromosoma hi ha una altra empresa, que es diu Digital 360 i és una factoria de serveis digitals: ofereix serveis multimèdia, disseny gràfic, grafisme, postproducció de vídeo i àudio... S'ha diversificat bastant, però Cromosoma continua sent la casa mare i la productora d'animació. També estem fent ficció, imatge real. S'està fent un documental sobre l'Alzheimer basat en la figura de Pasqual Maragall. S'ha rodat un pilot de 26 minuts d'una sèrie de ficció per a joves i s'estan movent altres projectes en l'àmbit del documental i la ficció.

- *Hi ha menys mercat d'animació, menys demanda? Ha afectat la crisi a la seva trajectòria?*

El mercat està igual que sempre, és a dir, malament. La crisi en el món de l'animació no l'hem notada massa perquè podríem dir que som un sector que gairebé sempre hem estat una mica en crisi; no hi ha gaire diferència respecte a la situació actual. Estàs amb un parell de projectes en marxa i un altre esperant si s'engega o no. No saps mai quan acabaràs de signar els contractes, quan començarà el projecte següent. I sempre ha estat així.

- *Quins són els vostres principals clients?*

De les sèries per a televisions tenim clients tant nacionals com internacionals. En el nostre territori TV3 i TVE, i alguna altra televisió autonòmica i local. Fora d'aquí, tenim com a clients televisions franceses, europees, asiàtiques, sud-americanes... Als Estats Units i al Canadà és més complicat.

- *Quines han estat les principals aportacions de la seva empresa al sector?*

El món de l'animació és molt internacional, més que els altres sectors. La ficció i el documental potser són més locals; en animació són temàtiques i conflictes més internacionals. La nostra principal aportació al sector potser és aquesta, la internacionalització dels productes o el donar a conèixer a través de *Les tres bessones* un producte d'aquí. *Les tres bessones* s'han venut a més de 130 territoris, parlen 40 llengües i és un producte català. Podríem dir que són unes ambaixadores de Catalunya a tot el món. Gràcies a productes com aquest l'animació catalana i l'espanyola s'han donat a conèixer més. Gràcies a això han sortit altres productes i s'ha generat una indústria, molt entre cometes, perquè aquí no hi ha realment una indústria. A Catalunya podríem dir que hi ha més indústria perquè TV3 sempre ha estat motor per a la creació de l'animació, i l'ICIC, des que es va crear, també hi ha ajudat molt. Hi ha hagut més conscienciació perquè suposo que s'ha vist que aquest sector podia donar feina. A la resta d'Espanya proporcionalment hi ha menys productores d'animació que a Catalunya. Potser la nostra aportació ha estat aquesta, el crear una mica de teixit dins d'aquest sector complicat.

- *Com arriben els compradors a Cromosoma?*

Bàsicament a través dels mercats i dels programadors de les televisions. Ara ja veurem què passa, ja que estem en un moment de canvi, perquè amb Internet i les noves tecnologies la forma canviarà. Ara mateix, bàsicament funcionem a través dels mercats. Cada any hi ha cites: l'MIPTV a Cannes; l'MIPCom, el Cartoon Forum en l'àmbit europeu... Allà presentem projectes, busquem finançament, ens donem a conèixer, preelaborem l'agenda anticipadament, i llavors ens trobem la gent allà.

- *Què pensa dels aparadors dels festivals d'exhibició?*

Ara també pots trobar productores per coproduir en alguns festivals que només es dedicaven a l'exhibició, com a Annecy. A aquest tipus de festivals, però, et trobes més creatius, autors, més que no pas televisions o compradors. Si pots, hi vas a aquests festivals. Per exemple, a part del Cartoon Forum hi ha el Cartoon Movie, que és el mateix però amb projectes de llargmetratges d'animació. Hi ha altres cites com el Cartoon Forum, on es presenten projectes en el que s'anomena els "pitching".

Les nostres persones de venda de drets de televisió també hi van perquè segur que hi troben algun contacte.

- *Quins nous projectes preparen?*

Ara ens hem diversificat bastant. Quant a l'animació, ara mateix estem acabant una sèrie de 52 episodis de 12 minuts que es diu *Asha*, que tracta sobre la multiculturalitat, la immigració... És una banda de cinc nens que cada un és d'un lloc diferent, ambientada en una ciutat mediterrània. Aquests cinc nens formen una banda que es diu Els Carotes i l'Asha i, juntament amb el seu pare, han construït un ordinador que és capaç d'interferir els senyals de televisió i de ràdio i el fan servir com a arma de denúncia, com per exemple, el cas d'una iaia que és víctima del *mobbing*. Els Carotes, mitjançant la interferència dels senyals de l'espectre radioelèctric ajuden la societat. Barreja temes socials amb la integració i la multiculturalitat. TV3, TVE i Pontas –l'agència literària– juntament amb Cromosoma en són els coproductors. TV3 i TVE seran els primers a emetre-ho.

- *Amb TVE, han notat una millora amb el canvi de direcció?*

Sí, s'ha notat; tot i que aquí potser sí que la crisi ens pot afectar, ja que en un moment que la relació va bé, la reducció de pressupostos pot fer que no puguem desenvolupar alguns projectes. Així com TV3 sempre ha apostat moltíssim pel públic infantil i per l'animació, i en part gràcies a ells segurament tenim el que tenim, TVE no ha fet tant fins ara. Esperem que vagi bé.

- *Quines són les noves línies que els interessaria desenvolupar? En quins projectes li agradaria treballar, en línies que encara no heu apuntat pel que fa a continguts?*

Una línia que intentem desenvolupar actualment és el videojoc. És un pas força lògic. Tot i que els programadors són diferents, es necessita també un guió, una narració, unes imatges, animacions... Nosaltres, com que també som una empresa que es dedica als multimèdia, podem fer-ho. D'això se n'encarregaria Digital 360. Som una empresa transversal que compta amb els multimèdia, l'animació, el grafisme...; tots els components que implica el videojoc. De moment tenim desenvolupat un projecte per a mòbil, un videojoc per a l'iPhone. Ja hem fet una aplicació per a l'iPhone que està penjada a l'Appel Store, que és el catàleg d'una marca de roba.

Dins de l'audiovisual, ara mateix, pràcticament ho hem tocat tot. Ens queda fer un llargmetratge d'animació i el videojoc. Tampoc no hem fet una *tvmovie* de ficció, i la intenció és arribar a fer-la. Documental ja n'hem fet; quant a la ficció adolescent, hi estem posats; i pel que fa a l'animació seriada en 2D i 3D hem tocat totes les tècniques. De totes maneres, Cromosoma continua tenint la línia editorial de sempre: uns continguts infantils, pedagògics, d'animació... El videojoc també pot ser pedagògic i didàctic. Digital 360, com a empresa de serveis i factoria del grup, treballa per a tercers; però és l'oportunitat per obrir una nova línia de continguts, com els videojocs per a adults. Avui en dia els videojocs tenen uns guions cinematogràfics; la imatge és d'alta definició, cosa que els fa molt atractius per a diferents tipus de públic. La gent que va començar a jugar amb els primers videojocs amb l'Atari és una generació que té quasi quaranta anys; la de les primeres *playstations* en té trenta i escaig i tothom continua jugant amb videojocs. Cada vegada el *target* del videojoc és més adult.

L'animació per a adults és una línia més complicada perquè no hi ha un *slot* clar i ho has de posar a hores tardanes de la nit. Ara mateix també tenim una altra sèrie, *Lila*, que és *pre-school*. A més a

més, tenim tres pilots en marxa i un d'ells és per a un *target* jove-adult. El projecte de pel·lícula que tenim aniria adreçat a un públic familiar. A la gent ja no li estranya veure pel·lícules d'animació al cinema. Tenim l'exemple de casos com *Persépolis* o *Vals amb Bashir*. En aquesta línia d'animació per a adults tenim un projecte per al qual ara estem buscant coproducció amb una productora gallega, i està basat en un còmic que es diu *Arrugas*, sobre l'Alzheimer, molt premiat. És un projecte que està sobre la taula.

- *Quins són els principals problemes amb els quals s'ha hagut d'enfrontar a l'hora de desenvolupar els seus projectes?*

Com sempre, el finançament. Tens un projecte, fas un pilot, fas un guió, el mous i intentes aconseguir diners per a aquest pilot i sempre és molt difícil tirar-ho endavant. Sempre tens nous problemes. Avui en dia, per exemple, el consum de televisió ha canviat d'aparador; ara la gent mira vídeos per Internet. És un moment de batibull que per una banda està bé, ja que la incògnita del futur sembla prometedora perquè hi hauran molts més canals de difusió, però per una altra banda hi ha una gran incertesa de cap a on anirem i què farem.

El mercat és molt canviant. És molt difícil vendre drets televisius, ja que a part de la crisi financera mundial tenim la crisi del sector immobiliari i el canvi de model de les televisions basades en el model de la publicitat. La gent cada vegada mira més la televisió per Internet i al final tindrà la televisió connectada a l'ordinador. Si tens el PC connectat a la pantalla de la televisió tens accés a moltíssims continguts. Les televisions es troben amb un nou model d'espectador. D'aquí uns anys, quan tots aquests nens i joves que estan acostumats a veure-ho tot des de l'ordinador creixin, el consum de la televisió convencional com la coneixem ara canviarà.

A això s'hi ha d'afegir la pirateria. Per Internet et pots descarregar totes les temporades de les sèries nord-americanes. El "tot val i tot gratuït" suposo que no és la manera perquè al final no es podran produir continguts més que els que cadascú es faci a casa seva. No hi haurà diners per produir sèries. No se sap com fer-ho. A França estan mirant d'implantar mesures legals per tallar la connexió dels usuaris que es descarreguin pel·lícules i que no facin cas al límit de tres avisos, etc.; però no sabem encara com acabarà tot plegat.

- *Com definiria la situació actual de l'audiovisual català? I de l'animació?*

Jo, bàsicament, on tinc la meva experiència és en l'animació; però el que he anat veient durant els últims anys és que són situacions semblants la de l'animació catalana i la de l'audiovisual català. És un sector que, com sempre, podria estar millor; però hem tingut una televisió pública que ha ajudat molt a afavorir l'audiovisual català. TV3 i institucions com l'ICIC han fet molt, a part de la sensibilitat natural que hi ha aquí per la cultura. No conec massa el panorama de la resta d'Espanya; però podríem dir que és un sector que mou moltes coses i que té moltes ganes de moure encara més productes. Programes de suport com Catalan Films o Media Antena Catalunya, o institucions com l'ICIC i TVC estan fent moltes coses.

I quan dic que podríem estar millor em refereixo, per exemple, en el cas de l'animació, a una situació com la que viu França, la gran potència mundial en animació europea, perquè tenen molt suport de l'Estat amb el Centre Nacional de Cinematografia (CNC), amb uns crèdits tous d'ajut a la producció; i tenen talent i una regulació molt clara. Allà l'animació i l'audiovisual és una indústria. Aquí no hi ha ni

regulacions ni sindicats ni convenis. Aquí anem a l'inrevés, creem escoles d'animació, s'està potenciant molt perquè atreuen molt la gent jove; però quan surten no tenen feina i s'han de dedicar a alguna altra cosa.

El mateix passa amb el cinema. Abans hauries de crear un teixit, una indústria, i llavors afavorir la plantilla de nous professionals. Avui en dia ha caigut el sector de la construcció; per tant, el que hauríem de fer és canviar el model productiu, potenciar altres sectors que donin feina a la gent que ha sortit del sector immobiliari i que no podran ser absorbits per aquest novament. L'audiovisual, les noves tecnologies, el multimèdia, pot ser un nou sector per potenciar, i per això l'Administració hauria de dedicar-li recursos. Catalunya no està tan malament, tot i que li falta tot el que he mencionat. Tot just fa quatre o cinc anys que es va crear el Col·legi de l'Audiovisual.

Quant a les productores, hi ha una dispersió increïble; hi ha diferents associacions de productors d'animació i una federació de productores de l'audiovisual. Nosaltres estem a Proa i Barcelona Audiovisual perquè no som només una productora d'animació.

- *Quines són les debilitats i les fortaleses del sector a Catalunya?*

La fortalesa potser és el que comentava abans, que tenim organismes tipus ICIC, Catalan Films i televisions com TVC, que aposten per productes d'aquí i que hi inverteixen, cosa que en altres comunitats d'Espanya no passa. També hi ha molt de talent i creativitat. El fet d'estar propers a França no ens afecta massa perquè ells tenen tantes ajudes que ja tenen una part del projecte aixecada al principi de tot i no poden invertir en altres projectes estrangers perquè si no no reben finançament de l'Estat.

- *Què opina dels sistemes de subvencions a l'audiovisual? Cromosoma se'n beneficia?*

Penso que podria haver-n'hi més. De totes maneres, nosaltres ens en beneficiem. Fins ara l'ICIC et donava subvencions, però en l'últim projecte que hem fet hi ha entrat l'ICIC econòmicament en concepte d'ajuda a la producció i al desenvolupament. Media té una ajuda a la distribució; enguany volem intentar accedir-hi. Està bé que t'ajudin a desenvolupar projectes, perquè és l'única manera d'anar a buscar coproducció, socis amb els quals aixecar el projecte. Si hi hagués més línies d'ajuda estaria molt bé; però ja comencem a ser molts, hi ha molta demanda. Per això deia que és un sector amb molt de potencial que podria donar feina a molta gent.

- *I dels mercats?*

Nosaltres anem a l'MIPCOM i a l'MIPTV, per exemple. En aquest darrer, sota el paraigua de Catalan Films, hi ha un estand per a les productores catalanes d'animació. Les grans tenim el nostre estand propi i estem dins un gran estand col·lectiu. Hi havia productores gallegues, de la resta d'Espanya; però la participació més gran sol ser la catalana.

- *Com són les relacions que s'estableixen entre producció, distribució i comercialització o entre producció i cadenes de televisió?*

En el cas de l'animació, la relació entre la producció i les cadenes de televisió és o de coproducció o de client. De vegades, fins i tot abans de tenir una producció pots aconseguir una prevenda. En el

cas de TV3, per exemple, la nostra relació quasi sempre és de coproducció. Nosaltres hem fet algunes coses sense TV3 i llavors pot ser que t'ho comprin; però normalment és una relació de coproducció. La distribució ens la fem nosaltres mateixos. En cinema si no tens un distribuïdor ja no comences; però en el nostre cas és diferent. De totes maneres, el panorama del cinema també ha canviat, perquè ara amb un projector i un *dolby-sorround* tens la sensació d'estar en un cinema a casa. Et perds el factor social, això sí. Hi ha d'haver un fet diferencial que et motivi per tornar a anar a les sales de cinema. En aquest sentit, ara és el torn del cinema en 3D, tot i que de moment només es fa en animació. La imatge 3D estereoscòpica és el que nosaltres ens estem plantejant de cara al llargmetratge que preparem.

- *Podem parlar d'animació catalana? Quines creu que són les seves peculiaritats? Què la distingiria d'animacions com la francesa o la canadenca, per posar exemples de dos models forts?*

Sí. El que diferenciaria l'animació catalana d'altres models com el francès seria, en primer lloc, el pressupost. El pressupost que tenen ells està bastant més lluny que el nostre. L'animació catalana ha gaudit de molt bona qualitat; el que se li ha criticat més és el guió, tot i que això també són estereotips. Moltes vegades està més ben vist *per se* un guionista francès o canadenc. La part gràfica de l'animació catalana sempre atrau, i més en una ciutat com Barcelona, que és coneguda pel disseny. Quan presentes un projecte de seguida pregunten pel guionista; si aquest guionista és anglès de seguida t'obriran portes.

- *Quin paper creus que té l'animació en el desenvolupament de la indústria audiovisual catalana?*

Minoritari. Encara que els pressupostos de les sèries d'animació són bastant més superiors que molts dels altres productes audiovisuals, l'animació és la *rara avis* del sector audiovisual català. Els temps de realització i els pressupostos són molt grans i, en canvi, el percentatge de treballadors dins el sector audiovisual és molt menor. Potser la relació de producció és d'un 10% respecte al 90% de tota la resta del sector, tot i que en volum d'exportacions som un 90% del total.

- *Quin creu que és el paper de Cromosoma?*

Som un dels estudis més grans que hi ha ara mateix. Sempre hem compaginat més de dos projectes alhora, i amb la gent que tenim aquí i a la resta d'Espanya des de fa un temps no hem pogut absorbir tota la feina i hem anat a portar part de la producció a Àsia (Xina, Filipines, Corea), en els estudis d'animació que hi ha allà. Aquí hem arribat a ser dues-centes persones treballant. Amb *Asha* hem tornat a treballar tot dins de la casa: postproducció, digitalització, animació... En aquest projecte hi estem treballant unes setanta persones. Ara mateix, crec que no hi ha cap estudi d'animació que tingui aquesta plantilla i que s'ho facin tot dins la casa.

- *Com seleccioneu el personal?*

Normalment tens una cartera de personal; després, hi ha les escoles. Una altra manera de fer-ho és el boca a boca a partir del nostre equip base i els col·laboradors més habituals. Normalment no et cal ni posar anuncis.

- *Teniu departament de R+D?*

Sí, en el departament de multimèdia; fa anys que hi és. El mateix departament fa recerca. Per exemple, ara estan treballant en aplicacions per a telèfons mòbils.

- *I la relació amb les altres productores d'animació?*

La veritat és que no en tenim gaire. No sé per què; no sé si per problema de compatibilitats. Hem coproduït amb la UER, on els coproductors de la sèrie eren televisions com France 3, la BBC i la ZDF; vam estar a punt de coproduir amb el Canadà i, en canvi, mai no hem coproduït amb un estudi d'animació d'aquí. Ara hem entrat, finalment, a coproduir amb una productora d'aquí amb *The Sweesters*, que es va estrenar fa poc a TV3. És un estudi de disseny que va arrencar amb aquesta sèrie; l'ICIC s'hi va posar, després TV3 i finalment nosaltres. És una sèrie preadolescent de dos minuts; van fer-ne 52 episodis i nosaltres hem entrat a la segona temporada. Li vaig dir al productor de l'altra empresa: per què no encapçalem la sortida de la sèrie amb la notícia que és la primera producció entre dues productores catalanes?